

6. Järjestelytoimisto

1. Yleistä

Järjestelytoimiston henkilökunnan muodostivat vuoden aikana: toimistopäällikkö R. Oksanen, työntutkimusinsinööri A. Salo, toimistotyöntutkijat F. Kaltamo ja A. Vuoristo, työntutkijat (tp.) R. Hovi ja K. Nordman sekä toimistoapulainen U. Anttila.

Lisäksi toimistoa on avustanut sairaalatutkimuksissa yhteensä neljäksi kuukaudeksi tilapäisesti palkattuna ent. ylihoitajatar neiti B. Kihlman sekä teurastamon tutkimuksessa ja huoneistosiivousalojen mittauksessa ja luokituksessa rakennustoimiston työntutkija Koskikallio.

Toiminta on tapahtunut ohjesäännön ja toimintasuunnitelman mukaisesti käytettävissä olevin työvoimin; samalla pyrittiin kehittämään toimintamuotoja tarpeen vaatimusten mukaan.

2. Työtehoneuvottelukunta

Kaupunginhallituksen järjestelytoimiston johtosäännön 7 §:ssä mainittuun työtehoneuvottelukuntaan kuuluivat virkamiesjäsenet (kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtajat, kaupunginsihteeri ja kaupunginreviisori) lisäksi valtuutetut J. Hakulinen, K. Kulo, C.J. Nikander sekä professori E. Niini ja rehtori A. Rautavaara.

Työtehoneuvottelukunta kokoontui vuoden aikana yhden kerran, helmikuun 8 p:nä, jolloin käsiteltiin järjestelytoimiston vuosikertomus v:lta 1951 sekä suunnitelma virastojen ja laitosten edustajille järjestettävästä rationalisoi- ja johtamistaidollisesta koulutuksesta v:n 1952 aikana.

3. Ennen v. 1952 aloitettujen rationalisoi- mismistutkimusten jatkaminen ja toteuttaminen

Teollisuuslaitoksissa jatkui v. 1948 suoritettujen rationalisoi-
mismistutkimusten perusteella päätettyjen uudistusten toteuttaminen reikäkorttikone-
sovellutusten osalta. Niinpä tapahtui teollisuuslaitosten työpalkkojen
kirjanpito v:n 1952 alusta reikäkorttikoneilla ja lopulliset valmistelut
vesi-, kaasu- ja sähkölaskutuksen koneellistamista varten suoritettiin
loppuun vuoden kuluessa.

Rahatoimistoa koskevan jo v. 1949 valmistuneen rationalisoi-
mismistutkimuksen pohjalla tehtyä ehdotusta ei kaupunginhallitus vielä ratkaissut.

Kaupungin irtaimistokirjanpidon uusinta, joka perustuu järjestely-
toimiston v. 1951 valmistamaan tutkimukseen tapahtui jo muutamien laitosten
kohdalla v. 1952 aikana. Eräät suuret laitokset ovat jo suorittaneet val-
misteluja siirtyäkseen uuteen järjestelmään v. 1953.

Huoltotoimen alalla suunniteltiin Tervalammen työlaitoksen uusi tilitysjärjestelmä yhteistoiminnassa revisiotoimiston ja laitoksen kanssa, mikä ehdotus otettiin käytäntöön maaliskuussa. Kodinhoitotoimiston töiden uudelleenjärjestelystä tehtiin alustava ehdotus ja asia jäi neuvotteluvaiheeseen. Työtuvissa aloitettiin tutkimus marraskuussa ja alustava ehdotus valmistui vuoden vaihteessa.

Lastensuojeluvirastossa äitiysavustus- ja perhelisätoimiston töiden uudelleenjärjestelystä suoritettiin tutkimuksia ja käytiin neuvotteluja, joihin osallistui mm. kaupunginreviisori. Lopulliset ehdotukset jätettiin virastolle huhtikuussa. Elatusaputoimiston uuden perimis- ja kirjanpitojärjestelmän uudistuksen toimeenpanoa järjestelytoimisto avusti samoinkuin muidenkin toimistojen lomakeuudistusta.

Kaupungin laitoksia koskevan neuvontapalvelun tehostamista koskevat ehdotukset toteutettiin vuoden aikana. Kaupunginhallituksen kirjaamon yhteydessä ryhtyi toimimaan kaupungin laitosten käyttöä koskeva puhelinpalvelu yleisöä varten. Samaa tarkoitusta palveleva, luettelon kaupungin laitosten hoitamista asioista käsittävä Asiahakemisto 1952 jaettiin kaupungin virastoille ja laitoksille sekä eräille muille viranomaisille.

Tutkimuksen siivoustyön perusteista valmistuttua v. 1951 järjestelytoimisto sai tehtäväkseen suorittaa vielä kaupungin kaikki huonetilat käsittävän siivousalojen mittauksen ja luokittelun, joka päättyi heinäkuun 2 p:nä. Mittauksesta laadittiin siivousalojen mittauspöytäkirjat, jotka uuden järjestelmän tullessa voimaan lähetetään ao. laitoksille ja kiinteistötoimiston talo-osastolle, jolle tulee kuulumaan järjestelmän jatkuva valvonta. Järjestelmän käytäntöönotto lykkääntyi kuitenkin, koska se palkkalautakunnan ilmoituksen mukaan on kytketty keväällä 1953 käyttäviin työehtosopimusneuvotteluihin.

Palokunnan rationalisointitutkimus valmistui lopullisesti helmikuun 18 p:nä. Ehdotukset koskivat uudistuksia palokunnan hallinnollisessa ja alueellisessa organisaatiossa, koulutuksen ja työajan järjestelyssä sekä kalusto-, varasto-, huolto- ja korjaamoasioissa. Korjaamo-, varastoa ja huoltoa koskevat ehdotukset on jo toteutettu. Muut ehdotukset olivat käsiteltävinä kaupunginhallituksen asettamassa komiteassa, joka vuoden vaihteeseen mennessä oli saanut työnsä loppuvaiheeseen. Mainitulle komitealle suoritettiin eräitä palokuntaa koskevia lisätutkimuksia.

Maistraatin toimisto-organisaatiota koskeva tutkimus valmistui tammikuun 16 p:nä. Ehdotuksista on osa jo toteutettu.

4. U u d e t t u t k i m u k s e t

Teurastamon tutkimisen antoi kaupunginhallitus teurastamolautakunnan esityksestä järjestelytoimiston tehtäväksi jo v. 1951, mutta muiden töiden takia päästiin se alkamaan vasta keväällä 1952. Vuoden loppuun mennessä olikin varsinainen tutkimus valmis, joskin lopullisen ehdotuksen tekeminen siirtyi v. 1953 puolelle. Tutkimuksessa selvitettiin ja tehtiin parannusehdotuksia toimintaedellytyksistä, kannattavuudesta, organisaatiosta, kustannuslaskennasta, töiden järjestelystä ja työvoiman tarpeesta eri osastoilla. Samoin suoritettiin täydelliset aikatutkimukset teurastustyön palkkausperusteena olevien työnarvojen määrittämiseksi. Ehdotukset merkitsevät toteutettuina yhteensä n. 15 milj. mk:n vuotuisia kustannussäästöjä, jotka tekevät taksojen korotukset tarpeettomiksi.

Kivelän sairaalan sisätautien hoito-osastojen tutkimisen antoi kaupunginhallitus järjestelytoimiston tehtäväksi sairaalalautakunnan esityksestä. Tutkimuksen yhteydessä suoritettiin mm. yhden viikon yleisaikatutkimukset viidellä eri osastolla. Tutkimukseen osallistui ent. Punaisen Ristin sairaalan ylihoitaja sairaala-alan asiantuntijana ja samalla pidettiin yllä kiinteää yhteyttä valtion sairaaloissa tutkimuksia suorittaviin SASTO:n työntutkijoihin. Sairaalan johtajan loppupuolella vuotta sattuneen sairauden takia ei lopullisia neuvotteluja ehditty pitää v:n 1952 aikana. Alus-

tavat parannusehdotukset tarkoittavat muutoksia hoito-osastojen erilaisten henkilökunnan määrän keskinäiseen suhteeseen, työnjakoon, työvuorojen järjestelyyn, työmenetelmiin ja työolosuhteisiin.

Kaupungin moottoriajoneuvojen käyttöä ja kustannusten valvontaa varten suunniteltiin yhteistoiminnassa revisiotoimiston kanssa yhteinen moottoriajoneuvokortisto, jonka käytäntöänotosta v. 1953 alusta lähtien sovittiin eräiden kaupungin suurimpien laitosten kanssa, joilla on paljon moottoriajoneuvoja.

Eräitä muita tutkimuksia valmistui seuraavasti:

- 1) Sofianlehdon lastenkodin erilliset tutkimukset a) vastaanottokodin ja pikkulastenkodin puhelinyhteyksien järjestäminen, syyskuun 1 p:nä, b) pikkulastenkodin keittiön uudelleen järjestäminen, lokakuun 17 p:nä, c) vastaanottokodin ja pikkulastenkodin lämmityshenkilökunnan työn järjestely, joulukuun 2 p:nä ja d) vastaanottokodin siivoojien työn järjestely, joulukuun 4 p:nä;
- 2) selvitys karjanhoito- ja keittiötyön järjestämisestä Ryttylän koulukodissa, helmikuun 27 p:nä;
- 3) tutkimus ruoanjakajien työn järjestelystä työväenopistossa toimivassa kansakoulussa, syyskuun 12 p:nä;
- 4) tutkimus kirjjalainojen ja sakkojen perimisjärjestelmän uudistamiseksi kaupunginkirjastossa, kesäkuun 11 p:nä;
- 5) lastentarhain kanslian kirjanpidon uudistamisen suunnittelu yhteistoiminnassa lastentarhain tarkastajan ja painatustoimiston kanssa, joulukuun 10 p:nä;
- 6) työväenopistotalon siivoojien työolojen selvittely, marraskuun 3 p:nä.

5. L a u s u n n o t

Lausuntoja annettiin etupäässä kaupunginhallitukselle. Ne koskivat pääasiassa kaupungin virastojen työvoimatarpeen toteamista, uusien virkojen perustamista tai jonkin muun taloudellisia laskelmia vaativan kysymyksen selvittelyä. Yhteensä annettiin 120 kirjallista lausuntoa (v. 1949 32 kpl, v. 1950 58 kpl, v. 1951 109 kpl). Näistä 33 lausuntoa koski v. 1953 talousarviota varten ehdotettua tilapäistä henkilökuntaa. Eräät lausunnot vaativat pitempiäkin tutkimuksia. Näiden lausuntojen perusteella voitiin luopua yhteensä 82:n virastojen ja laitosten ehdottaman viranhaltijan palkkaamisesta.

6. A l o i t e t o i m i n t a

Aloitteita jätettiin järjestelytoimistoon vuoden kuluessa yhteensä 222 (v. 1951 170 kpl). Aloitettoimikunnissa käsiteltiin loppuun 216 (175) aloitetta, joista osa oli edelliseltä vuodelta siirtyneitä. Käsitellyistä aloitteista palkittiin 53 eli n. 25 %. Palkkioiden yhteismäärä oli 236 000 mk ja niiden suuruus vaihteli 30 000 mk:sta 500 mk:aan, palkkion keskimääräisen suuruuden ollessa n. 4 500 mk. Aloitteiden keskimääräistä käsittelyaikaa ei toimiston ponnisteluista huolimatta saatu 58 päivää lyhyemmäksi. 26 aloitteen käsittely jäi kesken.

Lopullisesti käsitellyt aloitteet jakaantuvat aiheittain:

teknillisiä	142	eli	66 %	kokonais-	niistä	43	eli	30 %
				määrästä;	palkittu			
kontt.tekn.	31	"	14 "	"	"	9	"	29 "
hallinnoll.	20	"	9 "	"	"	-	"	-
sosiaalisia	23	"	11 "	"	"	1	"	4 "
Yhteensä	216		100 %			53		25 %

aloitetoimikunnittain:

I	24 eli 11 %	kokonais-	niistä	8 eli	33 %
II	28 "	13 "	"	10 "	36 "
III	93 "	43 "	"	20 "	22 "
IV	71 "	33 "	"	15 "	21 "
Yhteensä	216	100 %		53	25 %

Käsitellyistä aloitteista on viranhaltijoiden tekemiä 122 ja työntekijöiden tekemiä 93. Edellisistä on palkittu 30 ja jälkimmäisistä 23. Yksi aloite on tuntemattomalta tekijältä.

Aloitetoimikunnat ovat kokoontuneet v. 1952 kuluessa seuraavasti:

I	4 kertaa:	pöytäkirjan §:iä	28
II	5 "	" "	34
III	13 "	" "	113
IV	8 "	" "	88
Yhteensä	30 kertaa:	pöytäkirjan §:iä	263

Aloitteiden käsittelyä varten aloitetoimikunnat pyysivät ao. laitosten lausunnot. Sen lisäksi useat aloitteet aiheuttivat lisäselvittelyä tai tutkimuksia, jotka jaettiin eri henkilöiden kesken järjestelytoimistossa.

7. K o u l u t u s t o i m i n t a

Järjestelytoimiston toimesta järjestetty koulutus kohdistui pääasiassa informoivan rationalisointikoulutuksen antamiseen esimiesryhmille, jotka aikaisemmin eivät olleet tällaiseen osallistuneet. Seuraavia kursseja tai muita koulutustilaisuuksia järjestettiin:

Kahdet rationalisointikurssit (25 tuntia) työnjohtajille, nimittäin huhtikuun 15 - 25 p:nä ja marraskuun 3 - 14 p:nä. Kurssin ohjelmaan sisältyi esityksiä rationalisointitoiminnan periaatteista, työntutkimuksesta, työnjohto-opista, luonneopista ja tapaturmantorjunnasta; TWI-ohjelman mukaan käytiin pienissä ryhmissä konferenssimuotoisesti lävitse työn yksinkertaistaminen (TY), lisäksi oli ohjelmassa filmiesitys ja tutustuminen sosiaalimuseoon. Kursseihin osallistui yhteensä n. 70 työnjohtajaa.

Luento- ja neuvottelupäivät kaupungin kunnantyohtajien ammattiosastojen puheenjohtajille ja pääluottamusmiehille huhtikuun 7 - 8 p:nä. Päivillä alustettiin seuraavat aiheet, joista kustakin käytiin vilkas keskustelu: Suomalaisen luonteen vaikutukset esimiesten ja alaisten välisiin suhteisiin, Esimiehen asema nykyajan valossa, Kunta työnantajana verrattuna yksityistyönantajiin, Rationalisointitoiminnan päämäärät ja siinä käytettävät menettelytavat, Rationalisointitoiminnan järjestely Helsingin kaupungin hallinnossa, Aloite toiminnan pääperiaatteet ja aloite toiminnan järjestely Helsingin kaupungin palveluksessa olevia varten, Työturvallisuus ja Raittiuskysymys työmailla.

Neuvottelupäiville osallistui n. 50 työntekijän edustajaa ja 10 kaupungin laitosten edustajaa.

TS (työn ihmishuole) - ohjaajakursseilla marraskuun 1 - 11 p:nä, jotka toimeenpantiin Teollisuuden Työnjohto-opistolla mainitun opiston järjestämänä, koulutettiin yhteensä 12:n kaupungin eri laitoksen edustaja TS-koulutustehtävää edelleen hoitamaan.

Kaupungin johtavien virkamiesten "me-henki" päivät Teollisuuden Työnjohto-opistolla huhtikuun 22 ja 29 p:nä. Ohjelmaan kuului aiheen: Laitoksen henkilöpolitiikkaan vaikuttavia tekijöitä ns. "me-henkeen" pyrittäes-

sä, käsittely. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 26 virkamiestä, rakennus-toimistosta (8), liikennelaitoksesta (6), sähkölaitoksesta (5), kaasulai-toksesta (3), vesilaitoksesta (3) ja järjestelytoimistosta (1).

Johtamistaidollisia neuvottelutilaisuuksia kaupungin johtavia vir-kamiehiä (n.70) varten pidettiin kaksi. Alustettavina ja keskusteltavina olivat aiheet: Sielullista voimataloutta, professori O. Oksala helmikuun 19 p:nä ja Laitoksen organisatorinen rakenne henkilösuhteiden perustana, professori E. Niini marraskuun 11 p:nä.

Järjestelytoimiston oman henkilöstön jatkokoulutuksesta huolehdit-tiin järjestämällä ajoittain toimiston sisäisiä koulutus- ja neuvotteluti-laisuuksia. Toimiston tutkimushenkilökunta on osallistunut Työntutkijain Killan järjestämille neuvottelupäiville sekä muihin esitelmätilaisuuksiin ja tutustumisretkeilyihin. Toimistopäällikkö on osallistunut Tukholmassa tammikuun 10 - 12 p:nä toimeenpantuun pohjoismaiden pääkaupunkien rationa-lisointikonferenssiin ja Rastorin järjestämille työntutkimuspäälliköiden neuvottelupäiville kesäkuun 3 - 4 p:nä. Toimistotyöntutkija Kaltamo suo-ritti huhtikuun 21 - 26 p:nä TY-ohjaajakurssin ja toimistotyöntutkija Vuo-risto marraskuun 1 - 11 p:nä TS-ohjaajakurssin. Lisäksi suurin osa henki-löstöstä osallistui lokakuussa palkkauskomitean toimesta järjestetyille palkkaluokituskursseille (16 tuntia).

8. M u u t o i m i n t a

Tiedoituslehti. V:n 1951 alusta lähtien julkaistu tiedoituslehti ilmes-tyi vuoden aikana 9:nä numerona. Lehden tarkoituksena on saattaa virastojen ja laitosten tietoon rationalisointitutkimuksissa, aloitetoiminnassa tai muuten esiin tulleita yleistä merkitystä omaavia organisaation, työmenetel-mien tai -välineiden, aineenkäytön tai työolosuhteiden parannustoimenpitei-tä. Kustannusten säästämiseksi tiedoituslehti toimitettiin 4-lehtisenä mo-nisteena. Painoksen suuruus oli 500 ja oli se tarkoitettu jaettavaksi ni-menomaan virastojen ja laitosten esimiesasemassa oleville henkilöille.

Tapaturmantorjunta-asiat. Järjestelytoimiston v:n 1951 lopulla kaupun-ginhallitukselle tekemästä esityksestä, joka koski tapaturmien kaupungil-le aiheuttamien kustannusten pienentämistä, saapui vuoden aikana ao. lai-tosten lausunnot. Järjestelytoimisto kävi niiden perusteella neuvotteluja Tapaturmantorjuntayhdistyksen kanssa, jolloin laadittiin suunnitelma tapa-turmantorjuntatyön tehostamiseksi kaupungin laitoksissa. Kaupunginhallituk-selle tehtävä esitys siirtyi v:n 1953 puolelle.

Eräiden komiteoiden avustamista suoritti järjestelytoimisto myöskin erilaisten selvitysten avulla. Komiteoista mainittakoon: palokunnan ratio-nalisointiehdotuksia käsittelevä komitea, kaupungin kiinteistöjen hoitoko-mitea, henkilökuntalehtikomitea ja maistraatin lomakekomitea. Lisäksi jär-jestelytoimisto osallistui Olympian kisojen pääsylippujen jakosuunnitel-mien ja tarpeellisten lomakkeiden laadintaan sekä kaupunginhallituksen olympiavieraiden autokuljetusten järjestelyyn.

Lomakerationalisointia suoritettiin, paitsi työntutkimusten yhteydessä, erillisenä palveluna suunnitteleamalla ja piirtämällä pyydettyjä lomakkei-ta.

Konekirjoituskokeiden valvontatehtävä on aiheuttanut 12:n konekirjoi-tuskokeen järjestämisen ja tulosten laskemisen.